

هزار فامیل و هزار بی فامیل

پاریس: ناصر امینی

دیپلمات پیشین

کشور ایران را در گذشته هزار فامیل اداره می کردند حالا هزار بی فامیل!

محتشم السلطنه اسفندیاری - علی قلی خان مشاور الممالک انصاری - سید مهدی فرخ (معتصم السلطنه) - حاج غزالممالک اردلان - محمود صلاحی صلاح السلطنه - ابوالقاسم نجم، نجم الملک - نصرالله خلعت بری اعتلاء الملک - رجبعلی منصور منصورالملک - عبدالعلی صدری صدیق السلطنه - ابراهیم حکیمی، حکیم الملک - محمدعلی فروغی ذکاءالملک - احمد قوام، قوام السلطنه - ساعد - سهیلی - مؤتمن الملک - مشیرالدوله - مشیرالسلطنه بصیردیوان این نسل تجربه اندوخته و دنیا دیده و ممتاز از مسیرگردش حاکمیت کنار گذاشته شدند و جای آنها را امروز این افراد گرفته اند:

اسلام فقیری - زهرا گفتگر - شهرزاد لازم زاده - حسین روغن چراغ - نجار - نور بالا - خاموشی - سیرخ کلائی - عسکراولادی - الله گرم - قالی باف - محمدحسن روزی طلب - حسین سازور - آقا بالازاده - علیرضا خوش اندام - عماد افروغ - نیازکی - رسول عطار سفیر جدید جمهوری اسلامی در لندن - خانم سه پنجمی مسئول تیم فوتبال زنان ایران - ثمره مشاور مخصوص رئیس جمهور.

یکی از ایرادهائی که در گذشته از ما می گرفتند این بود که:

کشور ایران را هزار فامیل اداره می کنند و مردم عادی و عامی نقش در سرنوشت و اداره کشور خود ندارند و اسامی سی چهل (دوله) (سلطنه) (الملک) را شاهد می آوردند و آنها را گل های سر سبد این هزار فامیل می شناختند.

وزارت خارجه شاهنشاهی

وزارت امور خارجه در بست در اختیار « هزارفامیل » بود. تا آنجا که حافظه ام یاری می کند خانواده هائی که مشاغل عمده وزارت خارجه را در اختیار داشتند از این قرار بود:

* از خاندان اسفندیاری: حاج محتشم السلطنه اسفندیاری وزیر خارجه، موسی نوری اسفندیاری وزیر امور خارجه و سفیر در ایتالیا و عراق و ترکیه و هند، محمدتقی اسفندیاری (منتخب الملک) سفیر در افغانستان، محمود اسفندیاری سفیر در برن (سوئیس) و معاون اداری وزارت امور خارجه، امیرمحمد اسفندیاری سفیر در پراگ (چکسلواکی)، عبدالحسین صدیق اسفندیاری (وزیرمختار در عربستان سعودی)، فرزند ایشان محسن صدیق اسفندیاری سفیر در بانکوک (تایلند)، عباس اسفندیاری سفیر در وین (اتریش)، محسن مرآت اسفندیاری معاون وزارت خارجه و سفیر در کانادا، رضا اسفندیاری سرکنسول در ژنو و چند اسفندیاری دیگر که در ادارات مختلف خدمت می کردند.

* از خاندان سپهبدی: انوشیروان سپهبدی وزیر خارجه، رئیس کل تشریفات دربار و سفیر در کشورهای فرانسه و شوروی سابق، ایتالیا و مصر و دربار واتیکان، فرزند ایشان فرهاد سپهبدی سفیر در مراکش، برادرزاده های ایشان پرویز سپهبدی سفیر در دانمارک و یونان و منوچهر سپهبدی که در عین حال داماد انوشیروان خان بود، سفیر در بحرین.

* از خاندان انصاری: حاج میرزا مسعودخان انصاری جزو اولین وزرای خارجه، مرحوم علیقلی خان مشاورالممالک انصاری وزیر خارجه و رئیس هیأت نمایندگی ایران در کنفرانس صلح پاریس و سفیر در شوروی سابق، فرزند ایشان عبدالحسین مسعود انصاری سفیر در شوروی سابق و افغانستان و سوئد و هلند و هند، دکتر محمدعلی مسعود انصاری معاون سیاسی و پارلمانی وزارت خارجه و سفیر در یوگسلاوی، ایتالیا، بلژیک و دفتر اروپائی سازمان ملل متحد در ژنو (ایشان پدر احمدعلی انصاری است که با وجود روابط خانوادگی با خاندان پهلوی چند سال پیش به دنبال اختلافات مالی با شاهزاده رضا پهلوی کتابی علیه این خاندان نوشت).

* از خاندان بهنام: چهار برادر در رده مستشاری، محمد بهنام سفیر در مجارستان و نروژ، منوچهر بهنام سفیر در امارات عربی متحده، اسدالله بهنام سرکنسول در استانبول و نصرالله بهنام سرکنسول در بصره و جواد بهنام سرکنسول در طرابوزان به علاوه چند بهنام دیگر در سفارتخانه و ادارات مرکزی انجام وظیفه می کردند و به قول یکی از همکاران شوخ در کمتر اداره ای بود که یک « بهنام » نداشته باشیم!

* از خاندان قریب: ضیاء الدین قریب سفیر در عربستان سعودی، جمشید قریب سفیر در مصر و سوئیس و چکسلواکی و اسپانیا و هرمز قریب سفیر در ایتالیا و دامادهای آنان خسرو اکمل سفیر در استرالیا و فریدون ستوده سرکنسول با مقام سفارت در آفریقای جنوبی.

- * از خاندان سمیعی: مرحوم عنایت الله سمیعی وزیر خارجه و سفیر در عراق، مصطفی سمیعی سفیر در آرژانتین و شوروی سابق، حسین سمیعی سفیر در افغانستان، همایون سمیعی سفیر در لهستان و دانمارک و معاون اداری وزارت خارجه.
- * از خاندان فرخ: سید مهدی فرخ (معتصم السلطنه) سفیر در چین و افغانستان و فرزند ایشان فریدون فرخ سفیر در آلمان شرقی و مدیرکل وزارت خارجه.
- * از خاندان بهرامی: احمد علی بهرامی سفیر در چین و مراکش، شاپور بهرامی معاون اداری وزارت خارجه سفیر در مصر و فرانسه، علیرضا بهرامی سفیر در رومانی.
- * از خاندان دیبا: حسین دیبا سفیر در عربستان سعودی، فریدون دیبا سفیر در لهستان، بلژیک و واتیکان، ایرج دیبا کاردار موقت در افغانستان.
- * از خاندان فهیمی: خلیل فهیمی (کفیل نخست وزیر و وزیر درکابینه های مختلف) سفیر در ترکیه و لهستان و دو فرزند ایشان اسدالله فهیمی سفیر در سوئیس و نصرالله فهیمی سفیر در سنگال.
- * از خاندان سهیلی: علی سهیلی نخست وزیر و وزیر خارجه اسبق و سفیر در انگلستان و فرانسه. دو فرزند ایشان حسین و فرخ سهیلی که از حد سرپرستی اداره و مقام مستشاری بالاتر نرفتند.
- * از خاندان بختیار: مرحوم خلیل اسفندیاری بختیاری (پدرملکه ثریا) سفیر در آلمان غربی ابوالحسن بختیار سفیر در کانادا.
- * از خاندان محمود صلاحی (صلاح السلطنه) علاوه بر خود ایشان که به سفارت و کفالت وزارت خارجه رسید دو فرزند ایشان امیرمحمد صلاحی و عزیز محمد صلاحی به سفارت و سرکنسولی رسیدند.
- * از خاندان اردلان: مرحوم حاج عزالممالک اردلان سفیر در عراق و امیرالحاج و وزیر در کابینه های مختلف، دکتر علیقلی اردلان وزیر امور خارجه و سفیر در شوروی و آلمان غربی (که آخرین سمت ایشان وزارت دربار بعد از امیرعباس هویدا بود و بعد از انقلاب به زندان افتاد و بیمار شد و پس از رهایی به رحمت خدا پیوست.) فرزند ایشان منوچهر اردلان تا حد سرکنسولی بالا رفت و اگر انقلاب نشده بود ایشان هم چه بسا به مقام سفارت می رسید، سلطان احمد اردلان سفیر در مسکو، یحیی اردلان سرکنسول در هرات، همایون اردلان کاردار در ترکیه و رئیس اداره محرمانه و سنتو.
- * از خاندان اعتماد مقدم و مقدم: منوچهر اعتماد مقدم سفیر در اتیوپی و سوئد، هوشنگ مقدم سفیر در مجارستان و قطر، محمد علی مقدم وزیر مختار در لندن.
- * از خاندان فروهر: ابوالقاسم فروهر سفیر در یونان و سوئد.

* از خاندان انتظام: دو برادر عبدالله و نصرالله انتظام به ترتیب وزیر خارجه و سفیر در آلمان و فرانسه و آمریکا.

* از خاندان نجم: مرحوم ابوالقاسم نجم (وزیر در کابینه های مختلف) سفیر در ژاپن و افغانستان و عراق، برادر ایشان محمد حسین نجم سفیر در لبنان و عباس نجم (فرزند نجم الملک) سفیر در فیلیپین، دائی آقای عباس نجم مرحوم حسین قدس نخعی وزیر خارجه، وزیر دربار و سفیر در عراق و انگلستان و واتیکان.

* از خاندان عضدی: یدالله عضدی وزیر امور خارجه و سفیر در آمریکا و برزیل، ایشان داماد وثوق الدوله بود.

* از خاندان خلعت بری: مرحوم نصرالله خلعت بری (اعتلاء الملک) سفیر در افغانستان، نماینده ایران در هیأت مأمور تعیین مرز ایران و عراق در دوره عثمانی و امضاء کننده پروتکل های مرزی ۱۹۱۳ و ۱۹۱۴، فرزند ایشان زنده یاد دکتر عباسعلی خلعت بری سفیر در لهستان و بعدها به مدت ۷ سال وزیر امور خارجه در کابینه مرحوم هویدا که پس از انقلاب بازداشت و به جوخه اعدام سپرده شد.

تمام قراردادهای ایران و عراق پس از توافق الجزیره در سال ۱۹۷۵ به امضای آن مرحوم است و عجباً که سرنوشت پدر و پسر به اختلافات مرزی ایران و عراق گره خورده است.

* از خاندان منصور: رجبعلی منصور (منصورالملک) نخست وزیر اسبق و وزیر در کابینه های مختلف بدوران رضا شاه و آخرین بار سفیر در ژنو، همشیره زاده ایشان دکتر فریدون زند فرد سفیر در کویت، پاکستان و عراق. بگذریم که دو فرزند ایشان حسنعلی منصور به نخست وزیری و جواد منصور به وزارت اطلاعات رسیدند.

* از خاندان افشار: امیر خسرو افشار قاسملو وزیر خارجه در کابینه های شریف امامی و ارتشبد ازهارى و قبل از آن سفیر در آلمان غربی و فرانسه و انگلستان، امیراصلان افشار سفیر در آمریکا، اطیش و آلمان غربی، علی محمد افشار سفیر در مجارستان و سومالی.

* از خاندان جم: محمود جم (نخست وزیر و وزیر دربار سابق) سفیر در مصر و ایتالیا، فرزندشان ارتشبد جم سفیر در اسپانیا و نوه ایشان بهرام ملائکه سفیر در اتریش.

* از خاندان صدری: عبدالعلی خان صدری (صدیق السلطنه) سفیر در ایتالیا، محسن صدری سفیر در اتریش.

* از خاندان حکیمی: مرحوم ابراهیم حکیمی (حکیم الملک) نخست وزیر و وزیر خارجه، هاشم حکیمی سفیر در سودان.

حالا که از ذکر نام خاندان های معروف و صاحب مقام در وزارت خارجه (تاجائی که حافظه ام یاری می کرد) فراغت یافتیم باید یاد آور شوم که در وزارت خارجه مأمورینی هم بودند که به مقامات بالا رسیدند ولی هیچگونه ارتباط و نسبتی با دوله ها سلطنه ها نداشتند و تنها به اعتبار

زحمت و لیاقت شخصی به مشاغل بالا راه یافتند که از آن جمله بودند: دکتر جلال عبده (فرزند شیخ محمد بروجردی عبده حقوق دان معروف) که به وزارت خارجه و سفارت ایران در سازمان ملل متحد و ایتالیا رسید، جعفر کفایی معاون اداری وزارت خارجه و سفیر در یونان، مجید رهنما معاون امور بین المللی وزات خارجه (فرزند زین العابدین خان رهنما روزنامه نگار قدیمی و سفیر اسبق در لبنان)، عبدالامیر رشیدی حائری سفیر در افغانستان و تونس، جعفر رائد سفیر در عربستان سعودی، صادق صدریه سفیر در رومانی و عراق و آلمان غربی، دکتر هوشنگ امیر مگری سفیر در آلمان و لهستان، دکتر رضا قاسمی سفیر در کویت، احمدعلی بهرامی سفیر در چین و مراکش.

آتش در نیستان

دکتر محمد مصدق پس از آن که تصمیم به عزل حسین نواب وزیر امور خارجه گرفت دکتر حسین فاطمی را به سمت وزیر امور خارجه منصوب کرد که در جامعه آن روز ایران غیر مترقبه بود.

این انتخاب موجب تعجب کارمندان وزارت خارجه گردید زیرا تا آن تاریخ وزرای خارجه معمولاً از خاندان اشراف بودند نظیر مشیرالدوله - علاء السطنه - حکیم الملک و ذکاء الملک فروغی - نصرالله انتظام این مقام را احراز می کردند که قبلاً سالیان متمادی در صحنه سیاست سفیر یا وزیر شده بودند و سوابق طولانی در خدمت دولتی داشتند ولی دکتر فاطمی جوان جز سابقه روزنامه نگاری هیچ گونه سوابق اداری نداشت.

در جلسه معارفه با وزیر جدید در حالیکه کارمندان ادارات - مدیران کل - معاونین سیاسی و اداری وزارت خارجه در یکی از سالن های پذیرائی ایستاده بودند دکتر فاطمی نزدیک در ورودی در حالیکه بر عصای خود تکیه داده و ایستاده همه را پذیرفته بود. سخنان خود را با این جملات و قریب باین مضمون آغاز کرد: من امروز شما کارمندان وزارت خارجه را خواستم در این تالار جمع شوید تا چند نکته را تذکر دهم.

از این تاریخ که من مسئولیت وزارت خارجه را عهده دار شده ام این پیش خدمت و آن آقای نبیل معاون وزیر خارجه برای من مساوی هستند چنانچه خدمت کنند مورد حمایت و تشویق قرار می گیرند و اگر در انجام مسئولیت هائی که برعهده دارند اهمال نمایند شدیداً مؤاخذه می شوند.

با مبارزه ای که با دولت استعماری انگلستان پس از ملی کردن صنعت نفت ایران پیش گرفته ایم با کسی شوخی نداریم.

بدستور دکتر فاطمی کمیسیونی به ریاست عبدالله انتظام برای تصفیه کارمندان ناصالح وزارت خارجه تشکیل شد و سوابق همه دیپلمات ها و کارمندان وزارت خارجه بی طرفانه و دقیقاً مورد بررسی قرار گرفت.

این کمیسیون پس از چند ماه که با جدیت مشغول کار شد از بین حدود ششصد نفر دیپلمات های ایرانی فهرستی از ۸۵ نفر کارمندان فاسد که در مأموریت های خارج دست به هرگونه اعمال خلافی زده بودند آماده کرد و دکتر فاطمی کمی پس از کودتای ۲۸ مرداد برای تأیید دکتر مصدق فهرست مذکور را می برد تا احکام برکناری را بلافاصله صادر نماید ولی باکمال تعجب می بیند نخست وزیر می گوید:

فعلاً دست نگهدارید همان تصفیه ای که در وزارت دفاع کردیم و عده ای از امرای ارتش را برکنار کردیم اکنون روز و شب علیه من و برای سقوط هیئت دولت فعالیت دارند برای من کافی است و فعلاً مقتضی نمی دانم به جمع ناراضی ها اعضای وزارت خارجه را هم علاوه کنم.

هزار بی فامیل

در ایران اسلامی مملکت را هزار بی فامیل اداره می کنند که گل های سرسبیشان کسانی هستند امثال شمع خانی- دوزدوزانی- قالی باف- نجّار- عطار- روغن چراغ- نوربالا- روزی طلب- خوش اندام- خوش قامت عزیز که این آقای خوش نام فعلاً مشاور بانک مرکزی ایران است، عزیز به نام خانوادگی او اضافه نشده در شناسنامه اش خوش قامت عزیز است، چرا؟ باید رفت پای وعظش نشست تا فهمید ترکیب این نام خانوادگی چه قصه و داستانی دارد. خانم کفترک و شهرزاد لازم زاده قهرمان تنیس زنان هستند و خانم سه پنجی (۳-۵جی) مسئول تیم فوتبال زنان. در ایران اگر کسی را به نام خانوادگی صدا کنند آنقدر غیر آشنا و غیرمأنوس است که همان بهتر که صرف نظرشود، آخرخوش قامت عزیز هم شد نام فامیل! در داخل مملکت کار را راحت کرده و یکدیگر را حاج آقا و حاج خانم صدا می کنند.

بلی روزی روزگار ما را هزار فامیل سیاه کرده بود این روزها هزار بی فامیل !!

لقمان حکیم، سیاه چرده بود، کسی او را به بندگی گرفت و مدتی خدمت می فرمود و از وی آثار علم و حکمت مشاهده می نمود.

روزی خواجه برسم امتحان وی را گفت:

گوسفندی بکش و بهترین اعضای او را بنزد من آر.

لقمان گوسفندی بکشت و دل و زبانش پیش خواجه آورد.

خواجه روزی دیگر گفت:

گوسفندی بکش و بدترین اعضایش را بیاور.

لقمان گوسفندی بکشت و دل و زبانش را آورد.

خواجه گفت این چگونه است؟

گفت: هیچ چیز به از دل و زبان نیست اگر پاک باشد و هیچ چیز بدتر از آن نیست اگر نا

پاک باشد!

از خدا بخواهیم که گل های سر سبد جمهوری اسلامی که نام های فامیلی عجیب و غریب

دارند در عوض ناهمواری نام، زبان و دلشان پاک باشد و مصدر خدماتی بس مفید برای ملت نجیب

و صبور ایران باشند. الهی آمین یا رب العالمین ...